

Insolvens Väst
Lilla Grevegårdsvägen 21
426 55 Västra Frölunda
Org.nr. 802456-0859
Insolvens.se

Insolvens är en ideell oberoende förening som vänder sig till den som är överskuldssatt eller den som sympatiserar med de svårigheter överskuldssatta möter i vardagen.

Remiss-svar: Nya regler om nödlidande kreditavtal och inkassoverksamhet (SOU 2023:3)

Insolvens Väst har tagit del av direktiv 2021/2167 och lämnar följande förslag:

Förslag 1, Att bestämma det ögonblick då ett kreditinstitut har rätt att sälja nödlidande kreditavtal till kreditförvaltare och förvärvare.

Baserat på punkterna 6 och 7 i ingressen till direktiv 2021/2167 antas detta direktiv i syfte att göra det möjligt för kreditinstitut att sälja nödlidande kreditavtal till andra aktörer på en effektiv, konkurrenskraftig och transparent andrahandsmarknad för att volymerna av nödlidande kreditavtal blivit för höga.

Detta innebär att direktiv 2021/2167 är utformat för att förhindra att situationer som 2008 års kris återkommer, då kreditinstituten var överbelastade med ett stort antal nödlidande kreditavtal och inte hade tillräcklig operativ kapacitet för att arbeta effektivt med sådana kreditavtal. Detta bör innebära att det kreditinstitut som utfärdat lånet inte ska ha rätt att överlåta ett sådant kreditavtal till tredje man när som helst utan att underrätta låntagaren.

Överlåtelsen av kreditorens rättigheter till tredje part, särskilt om en sådan person är ett utländskt företag, är i alla fall förknippat med överföringen av låntagarens personuppgifter. Även om dessa uppgifter är skyddade från avslöjande, innebär i sig självt överföringen en oro för låntagaren. Låntagaren måste som individ skyddas mot sådana negativa ingrepp i sitt privatliv. Därför bör möjligheten för en kreditgivare att överlåta sina rättigheter till en kreditförvärvare eller en kreditförvaltare endast finnas när antalet sådana nödlidande kreditavtal blir kritiskt för den kreditgivare eller kreditinstitut som utfärdat krediten. Dessutom anges i punkt 28 i direktivets inledande bestämmelser att kreditinstitut bör vara skyldiga att agera rättvist och ta vederbörlig hänsyn till låntagarens ekonomiska situation. Sålunda bör nationell lagstiftning som införlivar

direktiv 2021/2167 också innehålla bestämmelser som ålägger kreditinstitut att agera rättvist i förhållande till låntagaren och ta hänsyn till dennes ekonomiska situation.

Det finns rimliga skäl att tro att de åtgärder som avses i artikel 16a direktiv 2008/48/EU, eller som avses i artikel 28 i direktiv 2014/17/EU kan säkerställa att kreditavtalet upphör att vara nödlidande i samma utsträckning som om det överläts till en kreditförvaltares ledning eller till kreditförvärvare (se artikel 27 direktiv 2021/2167). Det behöver därför förtydligas i lagstiftningen vid vilken tidpunkt en kreditgivare har rätt att sälja ett nödlidande kreditavtal till en kreditförvärvare eller förvaltare.

Insolvens Västs förslag är att den kreditgivare som äger fordringsrätten på ett nödlidande kreditavtal ska kunna överlåta sin fordringsrätt till tredje man endast om ett av följande villkor är uppfyllt:

- När det totala antalet nödlidande kreditavtal under dess förvaltning överstiger 20 % av det totala antalet kreditavtal under dess förvaltning eller utfärdade av den, eller för vilka kreditgivaren har rätt att göra anspråk på i slutet av rapporteringsperioden efter det år då direktiv 2021/2167 började att tillämpas i Sverige.

- När förlustbeloppet på nödlidande kreditavtal som står under kreditgivarens kontroll eller är utfärdade av denne, eller för vilka kreditgivare har rätt att kräva betalning, överstiger 10 % av det totala beloppet av förluster som kreditgivare anger i sin årsredovisning för rapporteringsperioden efter det år då direktiv 2021/2167 började att tillämpas i Sverige.

- De kreditavtal som är bland de nödlidande kreditavtal, som avses i första och andra meningarna har varit föremål för de åtgärder som avses i artikel 16a i direktiv 2008/48/EU, eller som avses i artikel 28 i direktiv 2014/17/EU, och sådana åtgärder inte ledde till att kreditavtalet upphörde att vara nödlidande inom skälig tid.

Förslag 2, Att definiera i nationell lagstiftning de tecken med vilka en kreditgivare kan bedöma ett kreditavtal som nödlidande.

I enlighet med punkt 52 i de inledande bestämmelserna i direktiv 2021/2167 syftar detta direktiv, förutom att förbättra kreditinstitutens kapacitet att hantera nödlidande kreditavtal, att säkerställa en hög nivå av konsumentskydd i samband med kreditavtal som beviljas konsumenten. För att skydda låntagarens rättigheter är det nödvändigt att i den nuvarande lagstiftningen ta med en lista över kreditavtal som inte kan överlåtas till förvaltning och som kreditgivaren inte kan överlåta till förvärvare. Sådana tilläggsbestämmelser är nödvändiga för att låntagaren eller konsumentlånetagaren i förväg ska kunna förutse vilka kreditavtal som kan anses vara nödlidande och överföras till tredje part för förvaltning och verkställighet.

Detta krävs av rättssäkerhetsprincipen och kriterier för lagens kvalitet, som bland annat innefattar kravet på att rättsnormen är tydligt formulerad och att en person själv kan förstå dess innebörd och

konsekvenser. Detta är särskilt viktigt för de låntagare som plötsligt förlorar inkomster och under lång tid inte kan betala sina lån i tid, så att de kan förhindra det ögonblick då deras kreditavtal kommer att överföras till kreditförvärvare eller kreditförvaltare.

Kreditinstitut och låntagare måste hitta ömsesidigt fördelaktiga sätt att lösa problemet med återbetalning av lånet, så att kreditavtal upphör att vara nödlidande. För det ändamålet bör kreditinstitut som äger fordringsrätten eller som har gett lån till en låntagare åläggas att följa tydliga kriterier och regler för vilka typer av kreditavtal de kan överlåta till en kreditförvärvare eller kreditförvaltare. Detta gör det möjligt för kreditinstitut som har utfärdat ett lån eller har en fordran att tydligt följa skyldigheten att ta hänsyn till låntagarens ekonomiska situation.

Insolvens Västs förslag är därför att typer av låneavtal som inte kan överlåtas för förvaltning och som långgivaren inte kan överlåta till kreditförvaltare eller kreditförvärvare är följande:

- Kreditavtal som löpt ut.
- Kreditavtal som borgenären skrivit av.
- Kreditavtal som löpt ut mindre än 90 dagar före överföringen till länköparen eller låneförvaltaren.
- Kreditavtal som inte har sagts upp i enlighet med nationell civilrätt.
- Långsiktiga konsumentkreditavtal som omfattas av direktiv 2014/17/EU, betalningar på vilka låntagaren inte har gjort betalningar under lång tid innan detta låneavtal löper ut.
- Utestående kreditavtal som har löpt ut men har omförhandlats eller varit föremål för åtgärder som avses i artikel 16a i direktiv 2008/48/EU, eller som avses i artikel 28 i direktiv 2014/17/EU.

Förslag 3, Att bestämmelser i nationell lagstiftning bör införas som skyddar låntagarens personuppgifter mot missbruk och överföring till tredje part.

I sin verksamhet bör kreditförvärvare och kreditförvaltare endast använda databehandlingssystem som innehåller en branschöverskridande uppförandekod i enlighet med artikel 40 i förordning (EU) 2016/679 som en standard.

Förslag 4, Att införa en bestämmelse som skyddar låntagaren från en ökning av det återbetalningsskyldiga beloppets storlek vid överlåtelse till kreditförvärvare eller förvaltare.

Enligt punkt 55 i de inledande bestämmelserna i direktiv 2021/2167 ska medlemsstaterna se till att inga kostnader i samband med överlåtelsen av ett kreditavtal, förutom det som redan ingår i kreditavtalet, debiteras låntagaren.

I enlighet med punkt 52 i de inledande bestämmelserna i direktiv 2021/2167 bör låntagarens rättigheter inte heller ändras om överföringen av kreditavtalet mellan kreditinstitutet och kreditförvärvaren sker i form av ett omförhandlingsbart avtal. Som en allmän princip bör det säkerställas att låntagare inte får sämre villkor till följd av att kreditavtalet överförs till kreditförvärvare eller kreditförvaltare.

Insolvens Västs förslag är därför att det tydligt bör förbjudas att ytterligare kostnader tillkommer för låntagaren vid en försäljning av ett kreditinstituts fordringar.

Förslag 5, Att införa i nationell lagstiftning en rätt för låntagaren att få information om överföring och förvaltning av dennes kreditavtal.

I enlighet med punkt 54 i de inledande bestämmelserna/ingressen till direktiv 2021/2167 bör information om ändringar av villkoren i kreditavtalet i enlighet med direktiven 2008/48/EU och 2014/17/EU, ändrade genom detta direktiv, inte påverka den konsumenträttigheter som fastställs i de direktiven, inklusive rätten till information.

Enligt 4 kap. 1 § den nya lagen ska kreditinstitut, kreditgivare och kreditförmedlare av konsumentkrediter före en överlåtelse av ett nödlidande kreditavtal lämna en kreditförvärvare nödvändig information om kreditavtalet och säkerhet som ställts för kreditavtalets fullgörande. Enligt 4 kap. 6 § ska uppdraget till kreditförvaltaren beskrivas i ett kreditförvaltningsavtal. Beskrivningen ska innehålla uppgifter om ersättning, kreditförvaltarens företrädesrätt mot låntagaren, åtagande att följa tillämplig lag samt krav på en rättvis och omsorgsfull behandling av låntagaren. Enligt 4 kap. 7 § ska kreditförvärvare eller företrädare som utser kreditförvaltare, kreditinstitut, kreditgivare eller kreditförmedlare av konsumentkrediter eller förvaltnings- eller investeringsbolag för förvaltning av ett nödlidande kreditavtal informera Finansinspektionen om uppdraget och lämna namn och adress till den som utsetts. Informationen ska lämnas senast dagen när uppdraget börjar gälla. Motsvarande gäller vid ändring av förvaltare. Det betyder att alla deltagare på andrahandsmarknaden för kredittjänster; kreditinstitut, kreditgivare eller kreditgivare av konsumentkrediter som överlåter ett nödlidande kreditavtal, kreditförvärvare, kreditförvaltare, deras företrädare och Finansinspektionen får information om överlåtelse av nödlidande kreditavtal.

Låntagaren ska ges information om överlåtelse av kreditavtalet före överlåtelsen sker i syfte att ges rimlig tid och tillfälle att starta förhandlingen med kreditgivaren eller kreditinstitutet som gav lånet om åtgärder som avses i artikel 16a i direktiv 2008/48/EG, eller som avses i artikel 28 i direktiv 2014/17/EU innan överlåtelse av låntagarens personuppgifter görs till tredje män och utländska företag.

Låntagaren bör få mer information om låneöverlåtelsen, inklusive de villkor under vilka nödlidande kreditavtal lämnas för indrivning, för att kunna skydda sig om överlåtelsen av kreditavtalet eller själva inkassoprocessen är olaglig.

Insolvens Västs förslag är därför att låntagaren vid överlåtelse av dennes kreditavtal i god tid före överlåtelsen har rätt att få information om den nya kreditförvärvaren och kreditförvaltaren, inklusive en kopia av det avtal som ingåtts mellan kreditförvärvaren och den primära kreditgivaren, samt mellan kreditförvärvaren och kreditförvaltaren. Däri bör innefattas information om överlåtelsekedjorna (alla ägarbyten) samt styrkt saklegitimation. 3 kap. 2 § nya lagen bör ändras så

att den information som där anges ska ges *före* överlåtelsen av kreditavtalet så att låntagaren har tid att vidta åtgärder.

Avslutande tankar

Direktiv 2021/2167 ska underlätta upprättandet av en effektiv andrahandsmarknad för nödlidande krediter. Detta i syfte att bankerna ska kunna avhända sig dåliga lån och fortsätta utfärda nya krediter. Insolvens Väst delar inte premissen att bankernas fortsatta utlåning är vägen ut ur en kris som från början orsakats av för mycket utlåning. Vi ser baksidan av ett överbelånat samhälle och konsekvenserna för individen. Livslång skuldsättning, utanförskap och svårigheter att få jobb och hyra lägenhet är en verklighet för allt för många. I Sverige är 16-17 % av befolkningen överskuldsatta och ungefär 500 000 personer finns i Kronofogdens register. Skapandet av en andrahandsmarknad för dåliga lån skjuter bara problemet vidare på någon annan. För att stimulera samhällsekonomin bör det vara lättare att få skuldsanering eller annan form av skuldavskrivning; absolut preskription efter 10 år; höjt förbehållsbelopp; ändringar i socialtjänstlagen så att även överskuldsatta kan få hjälp när det behövs; förbud för Kronofogden att röra eller addera skattefritt belopp med skattepliktigt; stopp för staten att driva in lättåtkomliga lån och krediter så som sms-lån; statligt räntefria lån för att kunna bli skuldfri; sänkt skuldsaneringstid; att betalningsanmärkningar tas bort så fort en skuld betalats av; rätt att hämta ut mediciner på apoteket oavsett betalningsanmärkningar, samt rätt att få hyra lägenhet trots betalningsanmärkningar. Kommuner, kvinnojourer och diakoner är bland de organisationer som förmedlar kontakt med Insolvens Väst, som bistår enskilda med hjälp att ansöka om skuldsanering, ackordsinbetalningar, förhandlingar, överklaganden, rättegångar, rådgivning. Detta är konsekvenserna av samhällets överbelåning. En aktiv informationskampanj riktad till elever i skolan, gymnasiet, samt till vuxna, om risker med att ta lån måste komma till stånd för att minska graden av belåning. Insolvens Väst har arbetat ideellt med detta sedan 30 år tillbaka.

Vänliga hälsningar /

Lisabeth Persson, ordförande, Göteborg, dag som ovan.

Felix Hendar, jurist

